

„BÉKÉTLLEN BÉKE” – MEGEMLÉKEZÉS TRIANONRÓL A NEMZETI ÖSSZETARTOZÁS JEGYÉBEN

SZILBEKNÉ CSEH GYÖRGYI

Az itt közölt összeállítás az iskolarádióban hangzott el. Ha színpadi műsorként szeretnénk megvalósítani, akkor háttérként projektoros kivetítővel Juhász Gyula *Trianon* című versével szimultán megjelenhetnének az említett városok, tájak stb. S közben állóképként egy-egy kép vagy a történelmi Magyarország térképe.

A megemlékezés részleteit az egyéni elképzelések tehetik színessé. Az alábbiak csak arra szolgálnak, hogy egy lehetséges vázra, szerkezetre mutassanak mintát. A cél a nemzet múltjának tudatosítása, az összetartozás és a hazaszeretet erősítése. Egy-egy művet akár felvételtől is meg lehet hallgattatni, de például egy hosszabb mű esetén több diák megosztva is mondhatja a szöveget, vagy részleteket is ki lehet emelni a művekből.

Bevezető

Egy 8. évfolyamos tanuló a következő gondolatokkal köszönti a hallgatóságot.

Narrátor:

Kedves Diáktársaink és Tanáraink!

A trianoni tragédiára emlékezve június 4-ét a Magyar Országgyűlés 2010-ben a nemzeti összetartozás napjává nyilvánította. Az Országgyűlés a törvény elfogadásával kinyilvánította: „a több állam fennhatósága alá vetett magyarság minden tagja és közössége része az egységes magyar nemzetnek.”

Amíg a magyarság egészében megvan az összetartozás tudata, az egymásért érzett felelősség, az önző egyéni érdekek és anyagi javak hajszolása helyett a nemzet érdekeiért vállalt szolgálat, addig ez a nemzet erősödik.

A nemzeti összetartozás napja – a trianoni békediktátum – a magyar történelem egyik legfájdalmasabb eseményéhez fűződik.

Nem elsősorban azért, mert ennek értelmében Magyarország elveszítette területének és nemzeti vagyonának mintegy kétharmadát. Hanem azért, mert az elcsatolt területeken több mint hárommillió magyar is élt. A magánéleti tragédiát – legyen szó családi viszállyról vagy egy balesetről – minden ember nehezen dolgozza fel. A nemzeti tragédiát egy nemzetnek kell feldolgoznia.

„Békétlen béke” című műsorunkkal példát szeretnénk mutatni, hogy nyelvünkéből és kultúránkból erőt meríthetünk a nemzeti megújuláshoz.

Dal: *Örvendj, Magyarország* – Pataky Attila (www.youtube.com)

Narrátor 1:

„Nem kell beszélni róla sohasem?

De mindig, mindig gondoljunk rá!”

Becsületesen és igazul, az ökölbe szoruló kéz dacával vallotta meg Juhász Gyula a trianoni tragédia miatti keserűségét, de nem azért, mert amiről nem beszélünk, az nem létezik, amire nem gondolunk, azt elfelejtjük. Csak hát a magyarság nem fogadta meg a költő szavát, akár volt rá módja, akár nem. Amikor lett volna rá alkalma, akkor túl sokat – fecsegve, puffogatva – beszélt róla, amikor pedig tiltották a szót, akkor még titokban sem emlékezett rá.

Megtanítottuk-e a gyermekeinket, unokáinkat arra, hogy álmukból ébredve is fel tudják sorolni a leszakított területek vármegyéit, nagyobb városait, jelentősebb hegyeit, várait, folyóit?

Megtalálják-e tétovázás nélkül a térképen Balassi Bálint, Arany János, Tamási Áron, Ady Endre, Hunyadi János, Rákóczi Ferenc, Bethlen Gábor szülőhelyét, a nándorfehérvári győzelem helyszínét?

Elmagyaráztuk-e nekik, hogy hol élnek, milyen nyelven beszélnek a székelyek, a csángók, merre keressék Kalotaszeget, a Zobor vidéket vagy a Mura vidékét?

JUHÁSZ GYULA: Trianon

Első szavaló:

Mert nem lehet feledni, nem, soha,
Amíg magyar lesz és emlékezet,
Jog és igazság, becsület, remény,
Hogy volt nekünk egy országnak e földön,
Melyet magyar erő szerzett vitézül,
S magyar szív és ész tartott meg bizony.
Egy ezer évnek vére, könnye és
Verejtékes munkája adta meg
Szent jussunkat e drága hagyatékhoz.

Második szavaló:

És nem lehet feledni, nem, soha,
Hogy a mienk volt a kedves Pozsony,
Hol királyokat koronáztak egykor,
S a legnagyobb magyar hirdette hévvel,

Nem volt, de lesz még egyszer Magyarország!
És nem lehet feledni, nem, soha,
Hogy a mienk volt legszebb koszorúja
Európának, a Kárpátok éke,
És mienk volt a legszebb kék szalag,
Az Adriának gyöngyös pártadísze!

Harmadik szavaló:

És nem lehet feledni, nem, soha,
Hogy a mienk volt Nagybánya, ahol
Ferenczy festett, mestereknek álma
Napfényes műveken föltündökölt,
S egész világra árasztott derút.
És nem lehet feledni, nem, soha,
Hogy Váradon egy Ady énekelt,
És holnapot hirdettek magyarok.

Negyedik szavaló:

És nem lehet feledni, nem, soha
A bölcsőket és sírokat nekünk,
Magyar bölcsőket, magyar sírokat,
Dicsőség és gyász örök fészkeit.
Mert ki feledné, hogy Verecke útján
Jött e hazába a honfoglaló nép,
És ki feledné, hogy erdélyi síkon
Tűnt a dicsőség nem múló egébe
Az ifjú és szabad Petőfi Sándor!
Ő egymaga a diadalmas élet,
Út és igazság csillaga nekünk,
Ha őt fogod követni gyászban, árnyban,
Balsorsban és kétségben, ó, magyar,
A pokol kapuin is győzni fogsz,
S a földön föltalálod már a mennyet!

Ötödik szavaló:

S tudnád feledni a szelíd Szalontát, hol
Arany Jánost ringatá a dajka
Mernéd feledni a kincses Kolozsvárt,
Hol Corvin Mátyást ringatá a bölcső,
Bírnád feledni Kassa szent halottját
S lehet feledni az aradi őskert
Tizenhárom magasztos álmodóját,
Kik mind, mind várnak egy föltámadásra?

Narrátor 1:

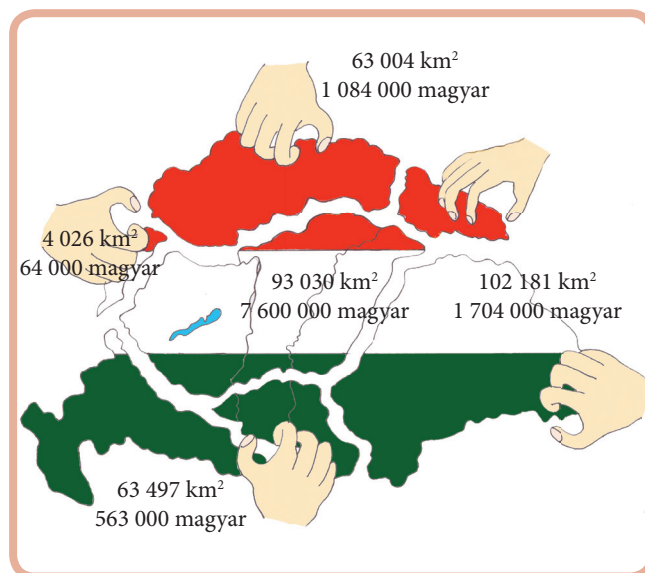
Nos, elvehetjük a kezünket a szívünkről, és lehajtott főnket is fölemelhetjük. Mert mindez nemcsak a mi szégyenünk.

Narrátor 2:

Mindenki sok hibát követett el. A mi őseink azzal, hogy a nemzetiségek érdekeit nem vették figyelembe, oktatásukat és nyelvhasználatukat csökkentették, politikai jogokat késve vagy egyáltalán nem adtak nekik.

Narrátor 3:

A nemzetiségek hibái közé sorolhatjuk a túlzott mohóságot és azt, hogy amikor alkalmuk nyílt rá, akkor rögtön túl sokat haraptak ki Magyarország testéből. Igaz, hogy a történelmi Magyarországon az utolsó évszázadokban a magyarság mindig kisebbségben volt, de a nemzetiségek az 1918-ban keletkező saját államaik területi és egyéb igényeit eltúlozták, és ez máig ható elégedetlenséget szült. Ők sem jártak jól, mert minél mélyebben kanyarították ki leendő területeiket Magyarországból, annál több magyar nemzetiségű lakost kaptak.

Narrátor 4:

Az antant hatalmak már az első világháború alatt titokban tárgyaltak és megegyeztek a csehekkel, szlovákokkal, szerbekkel, horvátokkal, románokkal.

Trianon, vagyis a Párizs melletti kastélyról, a tárgyalások színhelyéről elnevezett folyamat nem 1920-ban jött létre, akkor már csak szentesítették a megváltoztathatatlan. A magyarok véleményét nem vették figyelembe, hiszen legyőzöttük voltunk, minket kiáltottak ki a nagy háború okozóinak is.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: Magyar költők sikolya Európa költőiehez 1919-ben

Hatodik szavaló:

Oly mélyre estünk, hogy nem hullhatunk már, nincs is magas és nincs számunkra mély. Anyánk nyelvén sikoltunk a világhoz, mi lesz szívünkkel és mi lesz szavunkkal, ha jó az éj?

Ti messze költők, akik távol innen emelkedtek az Isten szívihez, mi földön ülünk már s szavak hamúját

kapargatjuk, és fölzokogva kérjük,
mi lesz, mi lesz?
A versünk is már csak segélysziklás,
mely ki se hat a tűzön-poklon át,
mint gyöngé csecsemőé, kit megölnek,
és mint a szűzé, akit meggyaláznak,
a katonák.

Narrátor 1:

A magyarság ellen összefogó erők csak a hegyeinket, vi-
zeinket, erdeinket, bányáinkat, vasútjainkat, gyárainkat
és minden harmadik magyar testvérünket orozták el. De
nem tiltották, mert nem tilthatták meg, hogy emlékez-
zünk történelmünk kilencztedére. Nem írták, mert nem
írhatták elő, hogy kitépjük gyökereinket, feladjuk hagyó-
mányainkat, elveszük azokat az összetartó erőket, amik-
től, Illyéssel szólva: „*futó homokok, népek, házak Magyar-
ország összeálltak.*”

ADY ENDRE: Üdvözet a győzőnek

Hetedik szavaló:

Ne taposatok rajta nagyon,
Ne tiporjatok rajta nagyon,
Vér-vesztes, szegény, szép szívünkön,
Ki, íme, száguldani akar.
Baljóslatú, bús nép a magyar,
Forradalomban élt s ránk hozták
Gyógyítónak a Háborút, a Rémet
Sírjukban is megátkozott gazok.
Mi voltunk a földnek bolondja,
Elhasznált, szegény magyarok

Narrátor 1:

Példát vehettünk volna a lengyelektől, akik, mikor egész
országukat felosztotta egymás között a német császár és
az orosz cár, akkor sem adták föl a reményt, hiszen, Ady-
val szólva: „*halat a Visztula s gyermeket a lengyel asszony
ad örökké.*” Ez az önmegadás és önfeladás, amitől olyan
bölcse előrelátással óvta Deák Ferenc a nemzetet, legalább
olyan tragédia, mint maga a trianoni csonkítás. Emlékez-
zünk szavaira: „*...amit az önkény és az erőszak elvesz, azt
virtus és jószerecse még visszaadhatja; de amiről a nem-
zet, félve a megpróbáltatásoktól, önként lemond, az örökre
elveszett.*” Ez a deáki intelem teljesebben be rajtunk, ezzel
vált az országcsontítás nemzetcsontítással!

JUHÁSZ GYULA: Trianon

Hetedik szavaló:

Trianon gyásznapján, magyarok,
Testvéreim, ti szerencsétlen, átkos,
Rossz csillagok alatt virrasztva járók,
Ó, nézzetek egymás szemébe nyíltan

S őszintén, s a nagy, nagy sír fölött
Ma fogjatok kezét, s esküdjetek
Némán, csupán a szív veréseivel
S a jövődó hitével egy nagy esküt,
Mely az örök életre kötelez,
A munkát és a küzdést hirdeti,
És elvisz a boldog föltámadásra.

Az összes szavaló együtt:

„*Nem kell beszélni róla sohasem,
De mindig, mindig gondoljunk rá!*”

A nemzeti összetartozás emléknapja nem gyásznap, még
ha szomorú eseményhez is kapcsolódik.

Narrátor 2:

„*A nemzeti emlékezés a Kárpát-medence népei közös
jövőjének elősegítése és az európai értékek érvényesülése azt a
feladatot rója ránk, hogy segítsük Trianon döntéseinek megér-
tését és feldolgozását, ugyanakkor lehetőséget ad arra is, hogy
bebizonyítsuk: a nyelvéből és kultúrájából erőt merítő magyar-
ság a történelmi tragédia után képes a nemzeti megújulásra,
az előtte álló történelmi feladatok megoldására.*”

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: Még büszkén vallom, hogy ma- gyar vagyok

Nyolcadik szavaló:

Még büszkén vallom, hogy magyar vagyok,
És nagyapám, a régi katona
hallgatja mosolyogva, boldogan,
sebforradástól lángol homloka
s én térde közt, hadarva szavalok,
hogy győznek mindenütt a magyarok.

Dal: *Emeld fel fejedet, büszke nép* – Pataky Attila

SAJÓ SÁNDOR: Magyarnak lenni

Kilencedik szavaló:

Magyarnak lenni: tudod, mit jelent?
Magasba vágyva, tengni egyre lent;
Mosolygva, mint a méla őszi táj,
Nem panasolni senkinek, mi fáj;
Borongni mindig, mint a nagy hegyek,
Mert egyre gyászlik bennünk valami:
Sokszázados bú, melyet nem lehet
Sem eltitkolni, sem bevallani.
Magányban élni, ahol kusza árnyak
Bús tündéreként föl-fölsírdogálnak,
S szálaiból a fájó képzeletnek
Fekete fényű fátylat szövögetnek,
És bús és gyászt és sejtést egybeszöve
Ráterítik a titkos jövődre...

Rab módra húzni idegen igát,
Álmodva rólad: büszke, messzi cél,
S meg-megpihenve a múlt emlékinél,
Kergetni téged: csalfa délibáb!...

Első szavaló:

Csalódni mindig, soha célt nem érve,
S ha szívünkben már apadoz a hit:
Rátakargatni sorsunk száz sebére
Önámításunk koldusrongyait...
– Én népem! múltba vagy jövőbe nézz:
Magyarnak lenni oly bús, oly nehéz!...
Magyarnak lenni: tudod, mit jelent?
Küzdelmet, fájót, véges-végtelent.
Születni nagynak, bajban büszke hősnek,
De döntő harcra nem elég erősnek;
Úgy teremtdni erre a világra,
Hogy mindig vessünk, de mindig hiába:
Hogy amikor már érik a vetés,
Akkor zúgjon rá irtó jégverés...

Második szavaló:

Fölajzott vággyal, szomjan keseregve
A szabadító Mózeset várni egyre:
Hogy porrá zúzza azt a szirtfalat,
Mely végzetünknek kövült átkául,
Ránk néz merően, irgalmatlanul,
S utunkat állja zordan, hallgatag...
Bágyadtan túrni furcsa végzetünk,
Mely sírni készítő tréfát úz velünk,
S mert sok bajunkat nincs kin megtorolni:
Egymást vádolni, egymást marcangolni!
– Majd, fojtott kedvünk hogyha megdagad,
Szilajnak lenni, mint a bércpatak,
Nagy bánatoknak hangos lagziján
Nagyot rikoltni: Hajrá! húzd, cigány –
Háborgó vérrel kesergőn vigadni,
Hogy minekünk, hajh! nem tud megvirradni,
Hogy annyi szent hév, annyi őserő,
Megsebzett sasként sírva nyögdelő,
Mért nem repülhet fönn a tiszta légben,
Munkás szabadság édes gyönyörében –

Harmadik szavaló:

Hogy mért teremtett bennünket a végzet
Bús csonkaságnak, fájó töredéknek!...
Tombolva inni hegyeink borát,
Keserveinknek izzó mámorát,
S míg vérünkben a tettvágy tüze nyargal,
Fölbúgni tompa, lázadó haraggal –
S mikor már szívünk majdnem megszakad:
Nagy keservünkben,
Bús szégyenünkben
Falhoz vágni az üres poharat...

– Én népem! múltba vagy jövőbe nézz:
Magyarnak lenni oly bús, oly nehéz!...

Negyedik szavaló:

De túl minden bűn, minden szenvedésen,
Önértetünket nem feledve mégsem,
Nagy szívvel, melyben nem apad a hűség,
Magyarnak lenni: büszke gyönyörűség!
Magyarnak lenni: nagy s szent akarat,
Mely itt reszket a Kárpátok alatt:

Ötödik szavaló:

Ha küszködőn, ha szenvedőn, ha sírva:
Viselni sorsunk, ahogy meg van írva;

Hatodik szavaló:

Lelkünkbe szíva magyar földünk lelkét,
Vérünkbe oltva ősök honszerelmét,

Minden szavaló:

Féltőn borulni minden magyar rögre,
S hozzátapadni örökkön-örökre!...

Befejezés, közös éneklés: *Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarországom című dal, Himnusz (lehetőleg a szöveges fel-dolgozás)*

